

Agnieszka Malarewicz-Jakubów

Roszczenie względem obdarowanego o uzupełnienie zachowku

Studia Prawnoustrojowe nr 24, 97-105

2014

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Agnieszka Malarewicz-Jakubów

Katedra Prawa Cywilnego – Zakład Prawa Handlowego

Wydział Prawa Uniwersytetu w Białymstoku

Roszczenie względem obdarowanego o uzupełnienie zachowku

Wstęp

Zgodnie z przepisami prawa polskiego, uprawnionymi do zachowku są zstępni, małżonek oraz rodzice spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy. Zgodnie z treścią art. 991 § 1 k.c., jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni – przysługują mu dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadął przy dziedziczeniu ustawowym, w pozostałych przypadkach – połowa wartości tego udziału. Natomiast zgodnie z brzmieniem art. 991 § 2 k.c., jeżeli uprawniony nie otrzymał przysługującego mu zachowku w postaci darowizny uczynionej przez spadkodawcę lub powołania do spadku w postaci zapisu, przysługuje mu przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku lub do jego uzupełnienia.

Należy podkreślić, że roszczenie o uzupełnienie zachowku ma charakter subsydiarny. Mamy z nim do czynienia wtedy, gdy uprawniony nie może otrzymać należnego zachowku od spadkobiercy. Zgodnie z treścią art. 1000 § 1 k.c., w takim wypadku może on żądać od osoby, która otrzymała od spadkodawcy darowiznę doliczoną do spadku, sumy pieniężnej potrzebnej do uzupełnienia zachowku. Obdarowany jest zobowiązany do zapłaty powyższej sumy tylko w granicach wzbogacenia będącego skutkiem darowizny. Zgodnie z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 30 stycznia 2008 r.¹ uprawniony może dochodzić od obdarowanego roszczenia o zachówek w granicach określonych w art. 1000 k.c. i tylko od tych obdarowanych, którzy otrzymali darowiznę doliczoną do spadku.

¹ Sygn. III CSK 255/07, OSNIC 2009/3/47.

Powyższe roszczenie w praktyce sądowniczej realizowane jest rzadko, choć pełni istotną funkcję prewencyjną, bowiem samo jego istnienie zapobiega omijaniu uregulowań dotyczących zachowku za pomocą dokonywanych za życia darowizn².

Przesłanki odpowiedzialności obdarowanego

W treści art. 1000 k.c. wprowadzony został wyjątek od zasady, że za dług spadkowy odpowiadają spadkobiercy. Nie wszystkie osoby obdarowane w przeszłości przez spadkodawcę mogą być zobowiązane do uzupełnienia zachowku. W myśl art. 1000 § 1 k.c. otrzymana darowizna musi być doliczona do zachowku³. Odpowiedzialnymi na zasadzie przewidzianej w art. 1000 § 1 k.c. nie mogą być osoby przyjmujące zwyczajowo przyjęte drobne darowizny, spadkobiercy oraz osoby nieuprawnione do zachowku, jeżeli otrzymały darowiznę dawniej niż przed dziesięciu laty od otwarcia spadku, co wynika z faktu, że roszczenia te przedawniają się z upływem lat dziesięciu. Zatem do kręgu osób, które mogą na mocy art. 1000 § k.c. odpowiadać za uzupełnienie zachowku, należą: osoby uprawnione do zachowku (niezależnie od daty otrzymania darowizny) oraz osoby, które nie są spadkobiercami ani uprawnionymi z tytułu zachowku, jeżeli otrzymały darowiznę w ciągu dziesięciu lat, licząc wstecz od otwarcia spadku⁴.

Odpowiedzialność obdarowanego zależna jest od kilku przesłanek. W doktrynie prawa wskazuje się, że uprawniony nie może otrzymać od spadkobiercy należnego mu zachowku, gdy:

– spadkobierca zobowiązany do zapłaty zachowku jest sam uprawniony do zachowku, kwota zaś, którą odpowiada, czyli nadwyżka ponad własny zachówek, nie wystarcza do zaspokojenia w całości roszczenia osoby uprawnionej;

– ogólna kondycja majątkowa spadkobiercy zobowiązanego do zapłaty zachowku jest zła, skutkiem czego egzekucja kierowana przez uprawnionego do majątku tego spadkobiercy okazuje się bezskuteczna;

– wartość stanu czynnego spadku spadkobiercy przyjmującego spadek z dobrodziejstwem inwentarza nie wystarcza na zaspokojenie zachowku⁵.

Roszczenie o uzupełnienie zachowku można realizować wtedy, gdy uprawniony nie może otrzymać należnego mu zachowku od żadnego ze spad-

² B. Kordasiewicz, [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 10: *Prawo spadkowe*, Warszawa 2009, s. 901.

³ Zobacz też art. 994 § 1 k.c. odnoszący się do obliczania zachowku.

⁴ Tak: B. Kordasiewicz, [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 10: *Prawo spadkowe...*, s. 902.

⁵ J. Gwiazdomorski, *Prawo spadkowe w zarysie*, Warszawa 1967, s. 331; B. Kordasiewicz, [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 10: *Prawo spadkowe...*, s. 902.

kobierców oraz wtedy, gdy uprawniony otrzymał część należnego zachowku od spadkobierców. Ustawa wprowadza pierwszeństwo odpowiedzialności spadkobierców przez obdarowanymi. Uprawniony musi wykazać okoliczności w odniesieniu do każdego ze spadkobierców. Jeśli choć jeden z nich może pokryć zachówek, odpowiedzialność obdarowanego nie powstaje. W wypadku, w którym od jednego lub kilku spadkobierców można uzyskać tylko część należnego zachowku, odpowiedzialność obdarowanego obejmuje jedynie niepokrytą część⁶. Subsydiarność odpowiedzialności obdarowanych za zachówek polega na tym, że uprawniony do zachowku powinien swoje roszczenie skierować w pierwszej kolejności względem spadkobierców, następnie do zapisobierców windykacyjnych, a dopiero w razie niemożności otrzymania zachowku od powyższych może mieć zastosowanie odpowiedzialność obdarowanych.

Odpowiedzialność spadkobierców za zachowki do chwili działu spadku jest odpowiedzialnością solidarną, natomiast po dokonaniu działu spadku odpowiedzialność ta stanowi proporcję wynikającą z wielkości ich udziałów spadkowych. Zakres odpowiedzialności obdarowanych za uzupełnienie zachowku może zależeć także od tego, w którym momencie uprawniony wystąpił ze swoim roszczeniem. Z punktu widzenia obdarowanego zobowiązanego subsydiarnie do uzupełnienia zachowku najlepiej jest, gdy uprawniony zgłosi swoje roszczenie przed działem spadku. Solidarna odpowiedzialność współspadkobierców powoduje szeroki zakres możliwości zaspokojenia roszczenia uprawnionego, ale już z chwilą działu spadku sytuacja ulega zmianie wskutek zaniku odpowiedzialności solidarnej spadkobierców. Uprawniony nie może uzyskać zachowku od spadkobiercy, choćby inni spadkobiercy byli w stanie roszczenie z tytułu zachowku zaspokoić⁷. Spadkobiercy po działu spadku odpowiadają bowiem wyłącznie za część roszczenia o zachówek, która przypada na nich stosownie do wielkości ich udziałów w spadku⁸. Z chwilą działu spadku kończy się solidarna odpowiedzialność spadkobierców za długi spadkowe, w tym za zachowki. Z uwagi na powyższe dział spadku, jeżeli zostanie dokonany przed przedawnieniem roszczenia o zachówek, może zwiększać zakres odpowiedzialności obdarowanego wynikającej z art. 1000 § 1 k.c.

Przepisy kodeksu cywilnego nie regulują kwestii współodpowiedzialności kilku obdarowanych za zachowki. Nieuregulowana została także sytuacja, w której kilka osób zostało obdarowanych jednocześnie. Uważam, że należałoby przyjąć rozwiązanie, gdzie wielkość darowizny nie ma znaczenia, a wszyscy obdarowani są co do zasady zobowiązani. Jeśli zdarzy się, że kilku obdarowanych odpowiada równocześnie, nie zmniejsza to odpowiedzialności żadnego z nich. Uprawniony może dochodzić całego roszczenia od każdego

⁶ A. Szwagrzyk, *Wpływ umowy darowizny nieruchomości na roszczenia spadkobierców, cz. II*, „Nieruchomości” 2012, nr 6, s. 13 i nast.

⁷ B. Kordasiewicz, [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 10: *Prawo spadkowe...*, s. 903.

⁸ Zob. art. 1034 § 2 k.c.

z obdarowanych według swego wyboru i w granicach wzbogacenia. Odpowiedzialność kilku obdarowanych równocześnie będzie zatem solidarna. Roszczenie regresowe przysługiwało będzie natomiast w sytuacji, kiedy odpadnie przesłanka, która stała się podstawą uruchomienia odpowiedzialności subsydiarnej, a zatem ustała niemożliwość uzyskania zachowku od pierwotnie zobowiązanego. Ciężar zachowku powinien być rozłożony między jednocześnie obdarowanych według proporcji, w jakiej pozostają do siebie zakresy ich odpowiedzialności w stosunku do uprawnionego. Jeśli zaś było kilku równocześnie obdarowanych, roszczenie regresowe może pojawić się od razu po spełnieniu świadczenia przez jednego z nich bądź też dopiero wtedy, gdy ustaną okoliczności, które wyłączały roszczenie względem innego⁹.

Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 30 stycznia 2008 r.¹⁰ stwierdził, że jeżeli spadkodawca dokonał darowizny wyczerpującej cały spadek, uprawniony do zachowku może dochodzić od obdarowanego roszczenia o zachówek w granicach określonych w art. 1000 k.c. Sąd Najwyższy w uzasadnieniu tezy wyroku podkreślił, że niemożliwość realizacji uprawnień o zachówek na podstawie art. 991 § 2 k.c. nie pozbawia ochrony osoby uprawnionej do zachowku. Nie można bowiem w takich przypadkach pomijać wyjątkowej („awaryjnej” – jak to nazwał Sąd Najwyższy) regulacji zawartej w art. 1000 k.c., przyznającej uprawnionemu do zachowku roszczenie względem osoby obdarowanej, jeżeli uprawniony nie może otrzymać od spadkobiercy należnego mu zachowku. Status spadkobiercy nie wyklucza możliwości wystąpienia – stosownie do dyspozycji art. 1000 k.c. – z roszczeniem o zachówek wobec podmiotu obdarowanego przez spadkodawcę. Pominięcie przez sądy regulacji zawartej w art. 1000 k.c. zostało trafnie dostrzeżone przez Sąd Najwyższy, gdyż w rozpoznawanej sprawie zaistniał przypadek, który mieści się w hipotezie normy wyprowadzonej z art. 1000 k.c. Wprawdzie spadkobierca, należący do kręgu osób uprawnionych do zachowku, został powołany do dziedziczenia testamentowego, jednakże przypadający mu spadek okazał się pusty po stronie aktywów. Ponieważ takie powołanie do spadku nie pokrywało zachowku należnego uprawnionemu, a przy tym nie mógł on realizować swoich roszczeń według dyspozycji art. 991 § 2 k.c., przeto znalazł się w sytuacji, w której uprawniony nie może otrzymać od spadkobiercy należnego mu zachowku (art. 1000 k.c.). Jeżeli więc w stosunku zobowiązaniowym zachowku zabrakło dłużnika głównego, tj. innego spadkobiercy (testamentowego, ustawowego), roszczenia wierzyciela mogą być „wymierzone również przeciwko korzyści wynikającej z darowizny”, co oznacza odpowiedzialność w zakresie ustalonym w art. 1000 k.c. osoby obdarowanej. Roszczenie względem obdarowanego ma więc charakter subsydiarny.

⁹ Zob. P. Księżak, *Zachówek w polskim prawie spadkowym*, Warszawa 2010, s. 269.

¹⁰ Sygn. III CSK 255/07, Biul. SN 2008, nr 4, poz. 13.

Ograniczenie odpowiedzialności obdarowanego

Subsydiarna odpowiedzialność obdarowanych jest ograniczona. Zgodnie z treścią art. 1000 § 2 k.c., jeżeli obdarowany sam jest uprawniony do zachowku, ponosi odpowiedzialność względem innych uprawnionych do zachowku tylko do wysokości nadwyżki przekraczającej jego własny zachówek. Mamy tu do czynienia z dwoma ograniczeniami wskazanymi przez ustawodawcę. Pierwsze z nich dotyczy wyłącznie obdarowanych, którzy mają własne uprawnienie do zachowku. Ich odpowiedzialność ogranicza się do nadwyżki ponad własny zachówek. Drugie ograniczenie pozwala wszystkim obdarowanym ograniczyć swą odpowiedzialność za zachówki jedynie do granic wzbogacenia będącego skutkiem darowizny. W doktrynie przyjęto bezspornie, że w celu określenia „granicy wzbogacenia” należy posiłkowo zastosować *per analogiam* przepisy o bezpodstawnym wzbogaceniu. Jednak nie można tych przepisów zastosować wprost, ponieważ obdarowany przez spadkodawcę nie zostaje wzbogacony bezpodstawnie¹¹. Przy posiłkowaniu się do bezpodstawnego wzbogacenia należy wziąć pod uwagę różnice konstrukcyjne, jakie istnieją pomiędzy bezpodstawnym wzbogaceniem a instytucją uzupełnienia zachowku¹².

Zgodnie z poglądami prezentowanymi w doktrynie, czasem przyjmowanym do oceny istniejącego w majątku obdarowanego wzbogacenia jest chwila zgłoszenia żądania zapłaty. Ale jeżeli obdarowany po otwarciu spadku, lecz przed zgłoszeniem żądania zużył korzyść będącą efektem darowizny, wiedząc o ciążyącym na nim obowiązku zaspokojenia roszczenia o zachówek, to zużycia tego nie bierze się pod uwagę, zatem ponosiłby on odpowiedzialność w granicach wzbogacenia istniejącego przed zużyciem korzyści. Jeżeli przed dowiedzeniem się o odpowiedzialności za zachówek obdarowany zużył lub utracił korzyść uzyskaną z darowizny w taki sposób, że nie jest już wzbogacony, staje się wolny od odpowiedzialności z tytułu zachowku¹³.

Obdarowany jest zobowiązany do zapłaty sumy potrzebnej do uzupełnienia zachowku tylko w granicach wzbogacenia będącego skutkiem darowizny. Wartość darowizny wyznacza górną granicę odpowiedzialności obdarowanego, nie wyznacza zaś granicy dolnej¹⁴.

¹¹ E. Skowrońska-Bocian, *Komentarz do kodeksu cywilnego*, ks. IV: *Spadki*, Warszawa 2008, s. 221; J. Pietrzykowski, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. III, Warszawa 1972, s. 1917; J. Gwiazdomorski, *Prawo spadkowe*, Warszawa 1985, s. 278; B. Kordasiewicz, [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 10: *Prawo spadkowe...*, s. 905.

¹² Więcej na ten temat: B. Kordasiewicz, [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 10: *Prawo spadkowe...*, s. 905–906.

¹³ Tak: E. Gniewek, P. Machnikowski, *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa 2013; C. Tabęcki, *Zachówek według kodeksu cywilnego*, „Nowe Prawo” 1965, nr 10, s. 1129; J. Pietrzykowski, [w:] *Kodeks cywilny. Komentarz* (1972), s. 1917; J. Kosik, [w:] *System Prawa Cywilnego*, t. IV: *Prawo spadkowe*, Wrocław 1986, s. 566; E. Skowrońska-Bocian, [w:] *Komentarz...*, s. 221; M. Pazdan, [w:] K. Pietrzykowski, *Kodeks cywilny. Komentarz*, t. II, s. 1182.

¹⁴ A. Szwagrzyk, op. cit., s. 13 i nast.

Zwolnienie się obdarowanego z obowiązku pokrycia zachowku

Zgodnie z treścią art. 1000 § 3 k.c., obdarowany może zwolnić się od obowiązku zapłaty sumy potrzebnej do uzupełnienia zachowku przez wydanie przedmiotu darowizny. Jest to klasyczna konstrukcja upoważnienia przemiennego *facultas alternativa*, umożliwiająca obdarowanym zwolnienie się z obowiązku świadczenia z tytułu zachowku przez wydanie uprawnionemu przedmiotu darowizny¹⁵. Możliwość przewidziana w powyżej przywołanym przepisie stanowi wyjątek od podstawowej konstrukcji zachowku jako roszczenia pieniężnego. Podkreślenia wymaga fakt, że upoważnienie to nie obejmuje wydania surogatów uzyskanych za przedmiot darowizny. Jest to istotna kwestia z uwagi na to, że najczęściej surogatem otrzymanej darowizny jest suma pieniężna, za jaką obdarowany zbył uzyskany przedmiot. W takich sytuacjach ścisła interpretacja treści art. 1000 § 3 k.c. prowadzi do wniosku, że w razie zbycia przedmiotu darowizny granice odpowiedzialności obdarowanego ustala się na podstawie cen wynikających z zastosowania art. 995 k.c. Jeżeli obdarowany otrzymał kilka darowizn podlegających doliczeniu do spadku na potrzeby obliczania zachowku, zwolnienie z obowiązku poprzez skorzystanie z upoważnienia alternatywnego może nastąpić tylko w wyniku wydania przedmiotu wszystkich podlegających doliczeniu darowizn, jak gdyby stanowiły one jedną darowiznę. Jeżeli jest to niemożliwe choćby w odniesieniu do jednej otrzymanej darowizny, świadczenie zawsze przybiera postać pieniężną. Odmiennie jest jednak wtedy, gdy obdarowany odpowiada poszczególnymi darowiznami w różnej kolejności – wynikającej z art. 1001 k.c. Wówczas tak jak jedną darowiznę należy traktować te, którymi obdarowany odpowiada za uzupełnienie zachowku w danej kolejności. Zatem obdarowany nie może ograniczyć swej odpowiedzialności do kwoty, za którą zbył przedmiot darowizny¹⁶.

W związku z powyższym należy stwierdzić, że obdarowany może zwolnić się ze swego obowiązku jedynie poprzez zwrot przedmiotu darowizny, a nie poprzez wydanie surogatów uzyskanych w zamian za przedmiot darowizny.

Przedmiot darowizny wydaje się uprawnionemu w takim stanie, w jakim się on znajduje w chwili żądania uzupełnienia zachowku. Obdarowany nie odpowiada zatem za pogorszenie i zmniejszenie jego wartości przed powstaniem obowiązku świadczenia z tytułu zachowku. Twierdzenie to odnosi się również do sytuacji, gdy wprowadzie zmniejszenie wartości przedmiotu darowizny nastąpiło już po powstaniu wspomnianego obowiązku, lecz jest efek-

¹⁵ Szerzej: W. Czachórski, *Zobowiązania. Zarys wykładu*, Warszawa 1994, s. 88; T. Dybowski, A. Pyrzyńska, *System Prawa Prywatnego*, t. 5: *Prawo zobowiązań – część ogólna*, red. E. Łętowska, Warszawa 2006, s. 269.

¹⁶ Zob. B. Kordasiewicz, [w:] *System Prawa Prywatnego*, t. 10: *Prawo spadkowe*, s. 908.

tem normalnego korzystania z tego przedmiotu. Gdyby natomiast już po powstaniu obowiązku w zakresie zachowku obdarowany swoim działaniem doprowadził do znacznego pogorszenia stanu przedmiotu darowizny lub zmniejszenia jego wartości, skorzystanie przez niego z upoważnienia przemiennego należałoby oceniać według kryteriów nadużycia prawa podmiotowego¹⁷.

Wykonanie przewidzianego w art. 1000 § 3 upoważnienia przemiennego jest dopuszczalne do chwili, gdy przedmiot darowizny istnieje i zachowuje swoją tożsamość. Ustalenie, czy przesłanka ta jest spełniona, możliwe jest tylko na tle okoliczności konkretnego przypadku. Jeżeli przedmiotem darowizny jest rzecz, z której obdarowany usunął części składowe, bez jakich jest ona bezużyteczna, przesłanka tożsamości przedmiotu darowizny nie zostanie spełniona.

Zakończenie

Swoboda testowania to jedna z podstawowych zasad obowiązujących w polskim prawie, jednak może prowadzić do sytuacji, w których interesy osób najbliższych zmarłego zostaną naruszone. Dlatego też celem instytucji zachowku jest ochrona tych interesów. Wyraża się to poprzez udział w majątku podlegającym spadkobranii w sytuacji, gdy został sporządzony testament, ale nikt z najbliższej rodziny nie został powołany na spadkobiercę bądź niektórzy zostali pominięci.

Jeżeli otrzymanie zachowku od spadkobierców jest niemożliwe, zobowiązanymi do uregulowania roszczeń wynikających z omawianego prawa mogą być także obdarowani, tzn. osoby, które otrzymały od zmarłego darowizny doliczone do spadku. Obdarowani powinni wypłacić uprawnionym sumę pieniężną potrzebną do uzupełnienia zachowku. Obowiązek spoczywający na obdarowanym ogranicza się tylko do sumy wzbogacenia, które nastąpiło na skutek otrzymania darowizny. W przypadku jednak gdy obdarowany sam jest uprawniony do zachowku, odpowiada on tak samo jak spadkobierca – tzn. do wysokości nadwyżki przekraczającej jego własny zachówek. Jeżeli spadkodawca dokonał kilku darowizn, za zachówek odpowiadają wszyscy obdarowani. Nie jest to odpowiedzialność solidarna. Uzależnia się ją od czasu, w jakim darowizna została dokonana. Obdarowany najpóźniej jest zobowiązany do spełnienia roszczenia jako pierwszy. Jeżeli nie jest w stanie, obowiązek ten przechodzi na obdarowanego wcześniej. Ustawodawca zostawia także pewną furtkę dla obdarowanego. Otóż może on zwolnić się z obowiązku uzupełnienia zachowku, ale musi wówczas wydać przedmiot darowizny uprawnionemu.

¹⁷ Tak: E.Skowrońska-Bocian, *Komentarz do kodeksu cywilnego*, Warszawa 2013, s. 192; E. Gniewek, P. Machnikowski, *Kodeks cywilny. Komentarz*, Warszawa 2013, s. 345.

Zgodnie z treścią art. 1007 k.c., roszczenia uprawnionego z tytułu zachowku oraz roszczenia spadkobierców o zmniejszenie zapisów zwykłych i poleceń przedawniają się z upływem lat pięciu od ogłoszenia testamentu. Roszczenie przeciwko osobie obowiązanej do uzupełnienia zachowku z tytułu otrzymanego od spadkodawcy zapisu windykacyjnego lub darowizny przedawnia się z upływem lat pięciu od otwarcia spadku. Początek biegu terminu przedawnienia wyznacza sąd, umieszczając na testamencie wzmiankę o dacie otwarcia i ogłoszenia testamentu. Jak wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 17 kwietnia 2009 r.¹⁸, wniesienie pozwu z żądaniem zapłaty zachowku przerywa bieg przedawnienia całego roszczenia, nawet jeżeli kwota zachowku okaże się wyższa od żądanej w pozwie.

Zgodnie z tezą wyroku Sądu Najwyższego z dnia 26 maja 1999 r.¹⁹, zgłoszenie przez uczestnika postępowania w sprawie o stwierdzenie nabycia spadku zarzutu nieważności testamentu przerywa bieg przedawnienia jego roszczenia o zachówek. Nie oznacza to, że do czasu wyjaśnienia sprawy ważności testamentu termin z art. 1007 § 1 k.c. w ogóle nie zaczyna biec. Przerwanie terminu dotyczy tylko własnego roszczenia o zachówek uczestnika postępowania sprawy o stwierdzenie nabycia spadku, w której kwestionowana była ważność testamentu, a nie innych osób, ewentualnie uprawnionych, np. zstępnych tego uczestnika.

Bieg terminu przedawnienia roszczenia o zachówek rozpoczyna się w dacie uprawomocnienia postanowienia kończącego postępowanie o zmianę postanowienia o stwierdzeniu nabyciu spadku, które obaliło domniemanie, że powód dochodzący zachowku jest spadkobiercą. Jednocześnie – jak określa Sąd Najwyższy – bieg przedawnienia roszczenia o zachówek nie rozpocznie się, jeśli uprawniony nie wie o swoim prawie²⁰.

Jak widać, prawo spadkowe zostało bardzo mocno oparte na więziach rodzinnych, a instytucja zachowku służy ochronie interesów najbliższych osób spadkodawcy.

Summary

The claim on the heir to supplement a legitim

Key words: legitim, inheritance, civil law, inheritance law, will.

Inheritance law is strongly based on the family ties, and the institution of legitim serves a purpose to protect the interests of testator relatives. Freedom of drawing up a will is one of the fundamental rules of the Polish

¹⁸ Sygn. III CSK 298/2008, Legalis.

¹⁹ Sygn. III CKN 251/98, Legalis.

²⁰ Por. wyrok SN z dnia 17 września 2010 r., sygn. II CSK 178/10.

law. However, this may result in the situation, when the interests of testator relatives would be affected. Therefore, the aim of the institution of legitim is to protect those interests. Entitled to legitim, in accordance with Polish law are the descendants, spouse, and parents who would be called to coming into inheritance by the will. It deals with the claim on the heir to supplement a legitim when authorised to inheritance can not receive to due legitim from heir. In practice, this claim is of importance as preventive function.